

FORUM för
TRÄDGÅRDS
HISTORISK
FORSKNING

Bulletin

för trädgårdshistorisk forskning

■ Nr 27, 2014

"Invasive alien species"

"Native plants"

Stadsodling

Urban gardening

Folkets park

Stadsdelsträdgård

Community garden

*Odlings-
kollektiv*

Trädgård & politik

Bulletin för trädgårdshistorisk forskning, nr 27, 2014

Bulletinen ges ut av Forum för trädgårdshistorisk forskning (*The Forum for Garden History Research*) som är ett tvärvetenskapligt nätverk bestående av forskare, studenter och yrkesverksamma med intresse för trädgårdshistoria. Nätverket bildades 1995 och ordnar bland annat årliga seminarier på teman med anknytning till ämnet.

Redaktör och grafisk form: Boel Nordgren

Redaktion: Bengt Arvidsson, Maria Flinck, Anna Jakobsson, Karin Martinsson, Catharina Nolin, Hanne Romanus

ISSN: 1652-2362

Ett stort tack till alla skribenter och fotografer som bidragit till årets Bulletin!

ARTIKLAR

Trädgård och politik

Anna Jakobsson och Katarina Saltzman..... 3

Folkets park i Helsingborg

– ett betydelsefullt och händelserikt lustrum

Kristina Nilén..... 4

Stadsdelsträdgårdar för gemenskap och odling

Marie Larsson..... 7

Living in a weedy future: insights from the garden

Lesley Head..... 10

Politicising plants

Invasive alien species and domestic gardening

Marte Qvenild, Gunhild Setten & Margrete Skår..... 14

Potato onion

The missing link to onion cultivation in the past?

Matti Wiking Leino & Jenny Hagenblad..... 17

Taking a walk in the Roman villa garden

Affirming social status and entertaining guests

Hedvig von Ehrenheim..... 20

Stadsodling i ett arkeologiskt perspektiv

Trädgårdsarkeologi ger ny syn på livsmiljön i historiska städer

Annikä Nordström..... 22

Primus for levende samlinger

Standard for innsamling, dokumentasjon og formidling

Mari Marstein..... 24

Stadsholmens trädgårdsprojekt avslutat

Vårdprogram ger kunskaps- och metodutveckling

Maria Flinck..... 26

RAPPORTER

Materiella och immateriella aspekter på trädgårdens historia:

Exemplet Visingsö

Aja Gulldåker..... 29

Trädgårdsarkeologi

-en teoretisk och metodologisk utmaning

Maria Flinck..... 30

Society for Garden Archaeology

Anna Andréasson & Kathryn L. Gleason..... 31

Trädgården och kulturarvet

Om vård och bevarande av historiska trädgårdar

Stella Westerlund..... 31

FORSKNINGSNYTT

Projekt

Dammödling av ruda i Sverige

Madeleine Bonow..... 32

Stadens egnahemsträdgårdar 1905-1936

Anna Jakobsson..... 33

Utvecklande skötsel i kulturhistoriskt värdefulla

parker och trädgårdar

Kulturresevat och byggnadsminnen som laboratorium för

park- och trädgårdsvård

Joakim Seiler, Tina Westerlund & Gunnar Almevik..... 34

AVHANDLINGAR: ABSTRACT

Trädgårdsmästarens förökningsmetoder: schema och katalog över förökningsdelar vid vegetativ förökning av fleråriga örtartade växter

Tina Westerlund..... 36

En blomstrande marknad: handelsträdgårdar i Sverige

1900-1950 med fyra fallstudier i Stockholms län

Inger Olausson..... 37

UPPSATSER

Den tvåfärgade trädgårdsstormhatten: en historisk undersökning av och bevarandestrategier för en perenn i en privatträdgård

Anna Wöhlecke..... 38

Rekonstruktionen av Monets trädgård: en diskussion kring trädgårdens bevarande, representation, autenticitet och mening

Maria Norstedt..... 38

RECENSIONER

Guide till svensk landskapsarkitektur

(Maria Flinck)..... 39

A Cultural History of Gardens in Antiquity

(Eva Rystedt)..... 40

Einar Sørensen

Norsk havekunst under europeisk himmel

(Catharina Nolin)..... 42

Maria Flinck

Historiska trädgårdar. Att bevara ett föränderligt kulturarv

(Mette Eggen)..... 43

■ Omslagsbilder. Uppifrån och ned: *Eucalyptus maculata* i trädgård i Wollongong, Australien, Foto: Lesley Head (se vidare s. 10-13); Omslagsbild till *Egnahemsträdgården* av Gustaf Lind, utgiven 1933 (s. 33); Karta med platser för intervjuer inom projektet "Politicising plants...", Oppland, Norge, Illustration: Marte Qvenild (se vidare s. 14-16); Seminariedeltagare på excursion i stadsdelen Backa Röd, Göteborg, Foto: Katarina Saltzman (s. 3); Storstrejksmöte 1902 i Helsingborgs Folkets park, Foto: Folkrorelsernas arkiv, Helsingborg (se vidare s. 4-6); Kvartersträdgård i stadsdelen Seved, Malmö, Foto: Marie Larsson (se vidare s. 7-9).

Stadens egnahemsträdgårdar 1905-1936

Anna Jakobsson

Det övergripande målet för forskningsprojektet *Kunskap om trädgårdens roll inom egnahemsrörelsen i Sverige 1905-1936 och dess tillämpning i diskussionen kring hållbar utveckling och välmående i dagens städer* är att bredda kunskapen om trädgården och dess roll inom egnahemsrörelsen i Sverige.

Syftena är att bidra till diskussionen kring hållbar stadsutveckling och människors välmående i staden, men även att diskutera användningen av historisk kunskap om stadsodling i en nutida stadskontext. Sammanfattningsvis innebär projektet en kunskapsutveckling kring redan genomförda studier kring egnahem samtidigt som det förmedlar en förståelse och ett medvetandegörande av egnahemsträdgårdens roll och värden. Dessa värden kommer utgöra basen för en diskussion inom projektet som handlar om välmående och hållbar utveckling i dagens svenska städer.

För att få ett ökat bostadsbyggande instiftades statliga egnahemslån i Sverige 1904/5. Lånen möjliggjorde markköp i städernas utkanter för att antingen skapa ett mindre jordbruk eller en bostad med trädgård enligt givna modeller. Argumenten var att ett eget hem skulle förbättra självkänslan och hälsan hos befolkningen, samtidigt som det skulle säkra en viss självhushållning. Beviljandet av egnahemslån var som störst under de första 10 åren, då en omfattande byggnation av egnahemsområden gjordes runt om i Sverige. År 1936 tillsattes en statsutredning kring egnahem och författarna till den var kritiska till att organisationen medgav att nya småbruk bildades trots att de inte kunde bli självförsörjande. Detta ledde i förlängningen till att egnahemslånen upphörde 1948. Egnahemsträdgårdarna har därefter i många fall styckats upp och bebyggts allteftersom odlingen har upphört.

Projektet genomförs som en postdok-studie december 2013–december 2015 vid Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning på Alnarp, SLU, och vid Institutionen för kulturgeografi och ekonomisk geografi vid Lunds Universitet. Även Länsstyrelsen i Skåne och Nätverket för det gröna kulturarvet (del av Hållbar Utveckling Skåne) utgör diskussionspartners i projektet.

Studien tar sig an att analysera trädgårdens roll inom egnahemsrörelsen, och även i den svenska stadens utveckling, från 1905 när egnahemslånen instiftades och fram till 1936 när de började utredas och mängden lån avtog. En sådan studie av egnahemsträdgården har inte har gjorts i Sverige tidigare. I studien ingår en analys av litteratur och arkivmaterial om egnahemsträdgården och en diskussion av resultaten ur olika teoretiska perspektiv som kan kallas för ett multidisciplinärt angreppssätt. Ett antal exempel på egnahemsområden kommer ingå i studien.

För att ge ett så brett perspektiv på egnahemsträdgården som möjligt kommer projektet vara ämnesövergripande. De olika forskningsämnena och -teorierna som tillämpas kommer framför allt att vara landskapsarkitekturteori, trädgårdshistoria och kulturgeografi. Ett förväntat resultat är en utveckling av metoder för att studera trädgårdar historiskt. Ytterligare ett förväntat resultat är att bidra till en diskussion kring hur kunskap om egnahemsträdgården i historien kan användas som en resurs för en samtida och framtida utveckling av staden, dess grönska och dess invånares välmående.

■ Omslagsbild till boken *Egnahemsträdgården* av Gustaf Lind, utgiven 1933.

Forskningsnytt

Mål

- att bidra till diskussionen om hållbar utveckling och människans välmående i staden genom kunskap om historien och utvecklingen av trädgården vid "egnahem"
- att diskutera tillämpningen av kunskap om stadsodlingens historia i dagens stadsplanering
- att bidra till den pågående förtätningsdebatten och till debatten om ett ökat behov av stadsodling
- att diskutera behållningen i att hantera både materiella och immateriella värden i forskningen och utvecklingen av bostadsområden i, och i angränsning till, staden, till exempel det materiella värdet i byggnader och grönsaker och de immateriella värdena välmående, historia och identitet

Exempel på innehåll/studier i projektet

- Egnahem (med trädgårdarna) som en del i städernas utveckling
- Växtmaterialet och det som odlades (i samarbete med POM, Programmet för odlad mångfald)
- Litteratur- och arkivstudier (allmänt och specifikt) samt fallstudier (en eller flera)

Förväntade resultat

- en utveckling av metoder för att studera trädgårdar historiskt
- att bidra till ökad kunskap om egnahemsträdgården, dess växter och utformning
- diskutera hur kunskapen kan användas som en resurs för en samtida och framtida utveckling av staden, dess grönska och dess invånares välmående.

Anna Jakobsson, Fil Dr, Universitetslektor
Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning
Sveriges Lantbruksuniversitet, Alnarp
anna.jakobsson@slu.se